

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון כ"א אייר תשע"ח | דף היומי בבלי: זבחים כג.
דף היומי בהלכה: סעיף כ"א עד סעיף כ"ג.
מוסרי: מתחילת פרק ט"ו עד "ובזה ביארתי".
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ה משנה ב עד פרק ו [עם פירושו רש"י] משנה ה' בדקדוק חבריים'.

הדף היומי בהלכה

פירורי לחם ועוגה - האם ומתי הם מוקצה?

וכפי האמור, כל פסולת של אוכל הראויה למאכל בעלי חיים המצויים באזור זה ואשר בני אדם מגדלים אותם - אינה מוקצה (אך אם הושלכה לאשפה, ראה שו"ע לעיל, ז). אולם, פסולת שאינה ראויה למאכל בעלי חיים, כגון קליפות אגוז, הריהי מוקצה בכל מקום.
[שו"ע שח, כז רכט, ומשנ"ב קיא, קיג, קיט ורקב; ביאורים ומוספים דרשו, 116, 123 ו'125]

פירורי לחם שנותרו על השולחן לאחר הסעודה, הרי הם מוקצה. ואם מצויים במקום זה אנשים המגדלים צפורי נוי, שפירורי לחם משמשים עבורם כמאכל - אין הפירורים מוקצה, אף לגבי מי שאין ברשותו צפורים.
ובשעת הסעודה, פירורי לחם יבשים ונקיים אינם מוקצה, כיון שדרכם של אנשים ללקטם בשעת הסעודה ולאוכלם. ויש שהורה כי פירורי עוגה אינם נחשבים כמוקצה אף שלא בשעת אכילת העוגה.

הדף היומי בהלכה

האוכל פרי בשבת והגלעין נותר בידו - האם רשאי לטלטלו עד לאשפה?

פרי והגלעין נותר בידו - נחלקו הפוסקים אם מותר לטלטלה עד לאשפה, ולכל הדעות - רצוי שלא לטלטלה; אך אם היא מאוסה, באופן שאילו תהיה מונחת במקום זה יהיה מותר לטלטלה לאשפה כדין 'גרף של רעי' (ראה שו"ע להלן, לד), מותר לטלטלה לאשפה לכל הדעות.
[ביאורים ומוספים דרשו שח, 126]

האוכל מאכל בשבת, ונותרה פסולת בפיו, כגון גרעיני תפוח ועצמות דגים - יש אומרים שישליכה מפיו ולא יוציאה בידו; אך אם היא מעורבת באוכל ורוצה להפרידה (באופן שאין בו איסור 'בורר'), או שבפסולת עצמה יש מעט טעם, כגון קליפות גרעיניים קלויים ומלוחים ('פיצוחים') שניתן למוצץן - יש שהורה שכלל הדעות מותר להוציאה בידו.
וכשהפריד את האוכל מעל הפסולת בידו, ונותרה הפסולת בידו, וכגון שאכל

הדף היומי בהלכה

כיצד מפנים פסולת מהשולחן לאחר סעודת השבת?

וכמו כן (כאשר חפץ להשתמש בחלק השולחן שעליו מונחת הפסולת) מותר לגרור את הפסולת מעל השולחן בעזרת סכין, כיון שזהו גם כן טלטול מן הצד; ויש אומרים שכיון שעיקרו של טלטול זה הוא המוקצה, אין זה נחשב לטלטול מן הצד, אך יש מהם שהורה שלמרות זאת מותר להסיר מהשולחן פסולת בעזרת מטלית וכדומה.
[שו"ע שח, כז, משנ"ב קטו, וביה"ל ד"ה מנער; ביאורים ומוספים דרשו, 120 ו'122]

פסולת אוכל שהיא מוקצה, אשר נותרה על מפת השולחן - אסור לטלטלה, אולם מותר לנער את המפה במקומה באופן שהפסולת תפול אל הרצפה, כיון שזהו טלטול 'מן הצד'. וכאשר הפסולת מונחת על הרצפה, מותר לטאטא אותה עד לאשפה.
ברם, כאשר לא ניתן לנער את הפסולת אל הרצפה מחמת הלכלוך שישאר במקום, לכל הדעות מותר לטלטל את המפה עד למקום האשפה ולנערה שם.

לאחר מספר דקות פתח תלמיד אחר את הדלת והכריז בשמחה: "רבי, קיבלנו הודעה שיעקב פטור מהשירות הצבאי!"... "הו", ענה רבי יצחק אלחנן כאילו שמע זאת לראשונה - "כמה נפלא!..."

"אהבת ישראל שקשה למצוא דוגמתה" - מעשה שסיפר הגאון רבי אליהו ברוך קמאי זצ"ל

להמשיך את דין התורה. לאחר מספר דקות, פתח תלמיד אחר את הדלת. הוא התנצל תחילה על הפרעה והכריז בשמחה: "רבי, קבלנו הודעה שיעקב פטור!"... "הו", ענה ר' יצחק אלחנן באותה התלהבות כבראשונה: "כמה נפלא! תודה לך מאד שבאת לבשר לי, ה' יברך אותך בשנים ארוכות ובריאות טובה. תודה לך מאד!" הנער סגר את הדלת ועזב זורח מאושר על ששימח כל כך את רבו. חמש דקות לאחר מכן נכנס בחור שלישי לחדר: "רבי, האם הרב שמע? יעקב משוחרר!" פעם נוספת חייך ר' יצחק אלחנן חיוב רחב ובירך את הבחור על ה"בשורה הנפלאה". הוא הודה לו שפע תודות על שחשב עליו והתחלק אתו בבשורה הטובה. ששה בחורים שונים נכנסו בזה אחר זה כשכפיהם אותה בשורה. אף אחד מהם לא היה מודע לכך שמישהו כבר הקדים אותו. ר' יצחק אלחנן חייך לכל בחור, הביע הכרת טובה, ונתן לו להרגיש חשוב כמו לראשון שהודיעו. וכל זה תוך כדי היותו שקוע בדין תורה קשה ומייגע. בספרו סיפור זה, היה הגאון רבי אליהו ברוך קמאי נאמן: "היכן ניתן למצוא עוד מישהו עם אהבת ישראל כזו?"

(גליון 'עונג שבת' מתוך 'חיים וחסד')

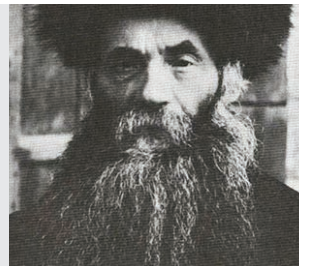
קובה, המקום בו כיהן הגאון רבי יצחק אלחנן כרב, היתה תחת שלטון רוסי - ולפי החוק הרוסי היו כל הצעירים חייבים להתגייס לצבא. הגיוס לצבא היה כרוך לא רק באיום על אבדן חיים חלילה, אלא גם שמירת מצוות בצבא היתה כמעט בלתי אפשרית. לפיכך הגישו בחורי ישיבה רבים בקשות לקבלת פטור משירות בצבא.

יעקב, תלמיד צעיר ואהוב מאד על רבו ר' יצחק אלחנן, היה מועמד כזה. בכל יום ציפו הרב וחבריו בקוצר רוח לשמוע חדשות על מעמדו הצבאי. יום אחד היה ר' יצחק אלחנן עסוק בשעות אחר הצהריים בדין תורה. הגאון רבי אליהו ברוך קמאי היה איתו בבית הדין. שני בעלי הדין היו אנשי עסקים עשירים אשר התווכחו במרירות על סכום עצום של כסף. האווירה היתה מתוחה. אף צד לא הסכים להתפשר, ובמשך שעות ניסו ר' יצחק אלחנן, ר' אליהו ברוך ורב שלישי ליישב את המחלוקת.

לפתע נפתחה הדלת ואדם צעיר תחב את ראשו לתוך החדר. בראותו את ר' יצחק אלחנן פנה אליו בהתרגשות: "רבי, הרגע קיבלנו את הבשורה, יעקב פטור משירות בצבא!" ר' יצחק אלחנן נאנח אנחת רווחה, ואמר בחיך קורן: "ה' יברך אותך שבישרת לי בשורה נפלאה זו. תודה לך מאד שסיפרת לי! יהי רצון שתזכה לשנים ארוכות ולבריאות טובה, תודה רבה מאד מאד!". הנער עזב מחיך מאושר על ששימח את רבו כל כך. הרבנים חידשו את הדיון בנסיגון

פניני הפרשה

"הלכתי לרופאים גדולים" - סיפור היהודי להגרא"ז מלצר זצ"ל - "ואחרי בדיקות וחקירות אמר לי הרופא הגדול: עיניים חדשות לא אוכל לתת לך, אך אני עומד ותמה איך יכולת לראות עד עכשיו!"

החידוש האחרון של התלמיד חכם הסגי נהור

פתאום כהו עיניי מראות. הלכתי לרופאים גדולים, ואחרי בדיקות וחקירות אמר לי הרופא הגדול: עיניים חדשות לא אוכל לתת לך, אך אני עומד ותמה איך יכולת לראות עד עכשיו!... על פי הבדיקות שעשינו מתברר שכבר כעשר שנים לא היה ראוי להיות לך כוח הראיה, ומה שראית עד עכשיו זה פלא גדול". סיים הזקן ואמר: "הרופא איננו יודע למה זה, אבל אני יודע. כל זמן שהייתי מתייגע בתורה, הייתי ממשיך לראות בעיניי, ללמוד ולחדש חידושים. כאשר החלטתי להפסיק מהגיעה, פסקו עיניי מראות.

(אור דניאל)

אם פְּחָקְתִי תִלְכוּ - שתהיו עמלים בתורה

סיפר מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל: פעם אחת נכנס אצלי תלמיד חכם שהיה סגי נהור, והביא לפני שני ספרים שחיבר. והראה לי על דבר תורה מסוים בספר ואמר: "זהו החידוש האחרון שלי".

שאלתי אותו: מה זה 'חידוש אחרון'? וענה וביאר את פשר הענין: "אני הייתי מתייגע בעז"ה בלימוד התורה ומחדש בה חידושים. לעת זקנותי כבר היה הדבר קשה עלי, וכשגמרתי חידוש זה חשבתי שלא אתייגע כל כך בתורה רק אלמד בלי יגיעה.

פניני הפרשה

מעשה באחד מתלמידי כולל 'חזון איש' שעלה לתורה לקרוא בפרשת התוכחה, ולא נגמר הדבר בכי טוב... כי מיד בשבוע שלאחר מכן קיבל ירושה גדולה והתעשר

נימוקו של מרן הגר"ח קניבסקי מדוע לא כדאי לעלות לתורה בפרשת התוכחה

התוכחה, ולא נגמר הדבר בכי טוב!... כי מיד בשבוע שלאחריו מתה דודתו העשירה של האברך שהיתה דרה בארה"ב, והניחה לו ירושה הגונה, ובין יום והפך מעני מרוד להיות מעשירי העיר - ולא עבר זמן ארוך והלה עזב את הכולל ויצא לעסקיו... הרי לך איזה חורבן נורא נגרם מאותה עליה.

(באר הפרשה)

מעשה באחד שחשקה נפשו לעלות לתורה בפרשת התוכחה, ומכיוון שמע שיש החוששים מכך פנה אל הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א לשאול את פיו כדת מה לעשות.

ענה לו הגר"ח שאין כדאי הדבר ואין בזה סימן טוב, ולחיזוק תשובתו סיפר לו מעשה שהיה באחד מתלמידי כולל חזון איש שעלה לתורה לקרוא בפרשת

כעבור זמן מה התקיימו דברי ה'בית הלוי' במלואם, האיש חזר לביתו כשומר תורה ומצוות, ותהום כל העיר בריסק. כאשר הגיעה השמועה לאזני הרב, הגיב: "מדוע סבורים אתם שזהו מופת?"

חכם עדיף מנביא

כעבור זמן מה התקיימו דברי הרב במלואם, האיש חזר לביתו כשומר תורה ומצוות, ותהום כל העיר בריסק מן המופת המופלא ומרוח הקודש של הרב. כאשר הגיע השמועה לאזני הרב הגיב: "מדוע סבורים אתם שזהו מופת? הרי אשה זו שאלה האם בעלה חי או מת, והשבתי לה שהוא חי, על פי ההלכה שלכל אדם יש חזקת חיים. אחר כך שאלה האם הוא נשאר יהודי או שהשתמד, ומשום שלכל אדם יש חזקת כשרות עניתי שהוא נשאר יהודי. ולאחר מכן התענינה האשה מתי ישוב הבעל, וסברתי שאם הוא נותר חי וגם יהודי - בוודאי שישב בקרוב..."

(דברי שיח)

הפוך בה והפוך בה דכולה בה (אבות ה' כב) פעם הגיעה אל ה'בית הלוי' אשה בוכיה וסיפרה שבעלה ברח והותיר אותה עגונה וחסרת כל. שאלה הרב: "נו, ומה ביכולתי לעשות עבורך?" והאשה השיבה כשהיא ממררת בבכי: "ברצוני שהרב יאמר לי האם הוא חי או מת". הרב מבריסק השיב: "הוא חי".

הוסיפה האשה לשאול: "האם עודנו שומר על יהדותו או שהוא השתמד והמיר את דתו?" "הוא יהודי", ענה לה הרב.

ואז שאלה האשה ותקוה גדולה נשמעה בקולה - "ומתי יחזור?" "בקרוב ממש", השיב הרב. והאשה, מאוששת משהו, יצאה מחדרו.

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

חברי קנה סחורה, ואני יודע שהמוכר רימה אותנו. האם מותר לי לגלות לו?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

את העולה או החיסרון יותר ממה שהם באמת. ב. שיעקר כוונתו תהיה אכן לתועלת, ולא משנאת המוכר. ג. שישער שבאמת תהיה תועלת מסיפורו, ולמשל, אם יודע שהקונה לא יעשה מאומה, ולא יתבע את המוכר, כיון שהוא איננו איש דברים וכו', אסור לו לומר מאומה, ואדרבה, עליו לשבח את המקח בעיניו. ד. אם הוא יכול לתקן את העוולה בעקיפין, על ידי שיוכיח את המוכר, יעשה כן ולא יספר לקונה. ה. עליו לוודא שהקונה לא יספר למוכר מי גילה לו את דבר הרמאות, וזאת כדי שלא להכשילו באיסור רכילות.

חברי קנה סחורה כלשהי, ואני יודע שהמוכר רימה אותנו. האם מותר לי לספר לו על כך? החפץ חיים, בהלכה הנלמדת היום (כלל ט' מהלכות רכילות סעיף יא) דן במקרה כזה, וכותב שהדבר תלוי: אם לפי דין תורה אין הקונה יכול לעשות עכשיו מאומה בענין [ומונה שם כמה אופנים בכך] - בוודאי שאסור לומר לו כלום. וגם אם הקונה שואל אותו, אסור; ואדרבה, עליו לשבח את המקח בעיניו. אך אם על פי דין תורה, כשיתבע הקונה את המוכר יהיה הצדק עמו והוא יוכל לחזור בו מהמקח או לקבל את סכום ההונאה, עליו לומר לחברו את האמת. אמנם גם באופן זה עליו להקפיד על התנאים דלהלן: א. שלא יגדיל בדבריו

המוסר היומי

בלימוד התורה - העייפות מרעננת!

מתוך הנלמד השבוע בתוכנית קנין חכמה:

כשהם רצים נלאים, אבל הרצים לדבר מצוה לא ילאו; וכן ילכו ולא ייעפו, כי שאר בני אדם, כשהולכים הם יותר מהרגלם, הם עייפים ויגעיים, וההולכים לדבר מצוה לא ייעפו.

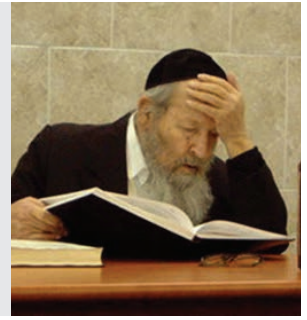
וגבור כארי - היינו להתגבר במצוות, כלומר, שכל מחשבתו ופעולות איבריו תהיינה למעשה עבודת ה', לעשות רצון אביו שבשמים.

[רבנו יונה אבות ה, כ, בשינויים]

יהודה בן תימא אומר: הוי עז כנמר, וקל כנשר, ורץ כצבי, וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים. שלושה דברים הראשונים אמרם ישעיהו: וְקוֹל ה' יַחֲלִיפו כַּחַּ עֲלֹ אֶבֶר פְּנֵשְׁרִים יְרוּצוּ וְלֹא יִגְעוּ וְלֹא יִלְכוּ וְלֹא יִיעֲפוּ.

עז כנמר - להוכיח עוברי עבירה, ולעסוק בתורה הרבה, כי כשהמקנים לה יגיעים, יגדל כוחם ויחליפו אותו להיות להם כוח חדש לעשות עוד הרבה מלאכת ה'! וקל כנשר - יעלו אבר כנשרים. ורץ כצבי - ירוצו ולא ייגעו, כי שאר בני אדם,

באותו הערב, כאשר עלה אל היכל הישיבה, התעניין אצל התלמידים אודות זהותו של המלווה האלמוני. כאשר עלה בידו לאחר מאמצים מרובים לאתרו, אמר לבחורים שהתקבצו סביבו: "הנה, אתם רואים? כשלומדים - אי אפשר ללוות כסף"

שקיעותו המופלגת בתורה של מרן הגאון רבי משה שמואל שפירא זצוק"ל

המעטפה לכיסו, שקע בהרהורי אשר עסקו בודאי בסוגיה הנלמדת עתה בישיבה, משהגיע אל פתח ביתו, פתח את הגמרא הגדולה וצלל לעומקה של הלכה... "למחרת היום, הגיע אותו מקורב אל רבינו ומיהר לברר ולשאול: "האם רבינו כבר יודע כמה כסף נאסף באסיפה בליל אמשי? האם יש בו די בכדי לכסות את החוב?" "אולם לרבינו לא הייתה תשובה בעבורו..." "טרם פתחתי את המעטפה!!!" - גילה...

"על שום מה ולמה? מדוע מתעכב רבינו ואינו מברר את תוצאות האסיפה? האם אינו מוטרד מהחוב הרובץ על כתפיו?" - הקשה המקורב, ונענה בתשובה אשר יש בה כדי ללמד פרק נכבד וחשוב בהל' התמדה וביטול תורה... שכן בפשטות אופיינית, כאילו אין טבעי וברור מכך - הסביר לו רבנו כי לא פתח עדיין את המעטפה מאחר ולא היה לו זמן לכך!!

"בכדי לפתוח את המעטפה - נחוץ רגע. בכדי לספור את הכסף - נחוצות מספר דקות יקרות. המידע בדבר תכולתה של המעטפה והסכום שנאסף - אינו בעל משמעות מיידית, מאחר ואת הכסף אינני צריך להחזיר היום אלא מחר. ומעתה, מדוע יהיה מותר לי לבטל מספר דקות של לימוד לשם עניין שאינו נוגע למעשה?" - תמה, והוסיף: "מחר, לכשאצטרך לפרוע את החוב - אפתח את המעטפה, ואם יחסר סכום כסף - ישלימו לי הקב"ה בודאי!"...

ללא התפעלות

באחד הימים ישב החברותא של רבנו במקומו, ממתין לבואו לביהמ"ד. כשהגיע רבנו, היה ניכר עליו כי טרוד הוא, ופנה לחברותא ואמר לו, כי בשל חוב מחובות הישיבה עשויים להגיע היום בבוקר אנשי הוצאה לפועל, והינו מסתפק מה לעשות עתה, לנסות לגייס כספים, או לומר שיעור. "מה אתה אומר?" פנה לבחור. הבחור נבוך מתחילה, ומשהתעשת אמר, "אולי ללמוד", מיד קיבל רבנו את הדברים ושקע בלימוד והכנה לשיעור כשלא ניכרת עליו כל טרדה. רבינו אף החל באמירת השיעור, ובאמצע ראו הבחורים את אנשי הוצאה לפועל נכנסים לבניין הישיבה.

לפתע נכנס איש אחד לביהמ"ד, פנה לרבינו "באמצע השיעור!" ואמר לו, כי יש בידו הלוואה לתת לרבינו. רבינו לקח את הכסף ושלחו ביד אחד הבחורים. והמשיך בשיעור, כשלא ניכרת עליו כל התפעלות מהפלא שהתרחש זה עתה לנגד עיני כולם.

כמו"כ סיפרה הרבנית תליט"א כי הרבה פעמים אירע שבבוקר עמד רבינו בספק, גיוס כספים לצורך דחוף או אמירת שיעור. ותמיד התחזק ואמר "הישיבה של הקב"ה והוא ידאג" ופנה ללימודיו ולאמירת השיעור. ובהרבה פעמים באה הישועה תוך כדי אמירת השיעור, עד שנסתפקה הרבנית אם לבשר לו ע"כ באמצע השיעור...

(מרשימות ה"ר אשר סגל שליט"א, ישרון" אייר תשס"ז - המבשר תורני)

אם נִקְרָא, תִּלְכּוּ... שתהיו עמלים בתורה

סיפר אחד מבניו של מרן הגרמ"ש שפירא זצ"ל: "באחד מן הפעמים בהם הסתגר אאמו"ר בחדרו כדרכו, שקוע בעיונו בסוגיה הנלמדת בישיבה, וזאת במשך למעלה מחמש שעות ברציפות, החליטו בני הבית, אשר מודעים היו לשקיעותו המופלגת, שלא להניח לאיש להפריעו עד אשר הגיעה אשה מרת נפש וביקשה להתקבל לשיחה עמו..."

בני הבית כבר ידעו כי שיחות מעין אלו, מקפיד אאמו"ר שלא לדחותם, ולפיכך הכניסו את האשה אל חדרו, אשר ניתק לפתע משרעפיו השקועים בעומקה של הלכה, לסייע לאשה לעובה זו..."

והנה, כפי הנראה זקוקה היתה האשה בדחיפות לעזרה כלכלית מסויימת, שכן לאחר מספר רגעים יצא מחדרו וביקש מאחד מתלמידיו כי ליווה לו חמישים שקלים. את הכסף מסר לאותה אשה אומללה, ליווה אותה אל מחוץ לביתו ומיהר לשוב אל חדרו, אל שקיעותו בלימודו.

אם סבורים אנו כי חוט ריכוזו ניתק בעקבות אותה 'הפרעה', אם סבורים אנו כי מעתה היה עליו לרכז את עצמו ולשוב ולהיזכר בפרטי הנושא אשר על ליבונו עמל - הרי שאיננו אלא טועים..."

ההיפך הוא הנכון - גם באותם רגעים עצמם בהם עסק אאמו"ר באותה מצוה שאינה יכולה להיעשות ע"י אחרים, היה ראשו מגיע השמימה, ודעתו נתונה לעניינים העומדים ברומו של עולם..."

הגיעו הדברים עד כדי כך שלאחר מעשה לא עלה בידו להיזכר מי הבחור ממנו לווה את סכום הכסף, עובדה אשר גרמה לו עוגמת נפש מרובה... באותו הערב, כאשר עלה אל היכל הישיבה, התעניין אצל התלמידים אודות זהותו של המלווה האלמוני, כאשר עלה בידו לאחר מאמצים מרובים לאתרו, אמר לבחורים שהתקבצו סביבו: "הנה, אתם רואים? כשלומדים - אי אפשר ללוות כסף... באמצע הלימוד לא ניתן לזכור מי המלווה, ועלולים להגיע למצב בו לא ידעו למי להשיב!"...

כן סיפר מקורבו הגר"צ פלנצ'ק שליט"א: "בתקופה מסויימת, בה היתה הישיבה דחוקה באופן משמעותי מבחינה כלכלית, היה על רבינו להשיב הלוואה אשר נטל למען הישיבה בסכום משמעותי מאוד. מאחר וקופת הישיבה היתה ריקה לחלוטין, ואפילו שקל אחד לא היה שם. הוחלט לערוך אסיפת נדיבים מיידית הישיבה בהשתתפות רבינו, כאשר בסיומה של אותה אסיפה ירים כל אחד מהנוכחים את תרומתו בעין יפה.

"ואכן, האסיפה התקיימה. רבינו נשא בה דברים. לאחר מכן נאספו התרומות והונחו אחר כבוד במעטפה סגורה אשר נמסרה לרבנו, אשר פנה ויצא לדרכו בחזרה אל ביתו.

"אותו מקורב, אשר ליווה את רבינו לאסיפה האמורה, משוכנע היה כי ימחר לפתוח את המעטפה ולעמוד על תוכנה כדי לברר האם יש בסכום שנאסף די בכדי לסלק את ההלוואה, אולם רבינו - דעת אחרת הייתה עמו, הכניס את